

NOVÉ DIVADLO V PLZNI A JEHO ČERVENÉ BETONOVÉ FASÁDY

Odpověď na otázku, proč se v interiérech a exteriérech novostavby divadla v Plzni v takové míře uplatňuje pohledový beton je snadná i obtížná zároveň.

Snadné je odpovědět, že si nedovedu představit vhodnější konstrukční materiál, díky jehož stavebním vlastnostem můžeme realizovat dílo velikosti plzeňského divadla a který by zároveň vyhověl estetickým požadavkům

kladeným na něj uživateli, když se stavbou přicházející do přímého kontaktu.

Obtížněji se hledají argumenty tváří v tvář tomu, u koho pohledový beton vyvolává asociace poměrně vzdálené vžité představě o „chrámu dramatických umění“.

Tento text rozhodně není zamýšlen jako další z mnoha obhajob užití pohledového betonu v soudobé architektuře. Přesto bych se zde rád rozepsal o několika různorodých zkušenostech týkajících se plzeňské novostavby. Jedná se o momenty, které jsem prožil během výstavby této významné plzeňské kulturní instituce, šlo o přímou konfrontaci teorie obsažené v plánech a výkresech s praxí skutečné realizace architektonického záměru.

Argumenty pro použití pohledového betonu lze hledat v odkazu na mistry modernismu šedesátých let minulého století. Architekt Christian de Portzamparc obhajuje pohledový beton v exteriéru a interiéru kulturního centra Cidade das Artes realizovaného nedávno v Rio de Janeiro jako poctu velkým brazilským architektům – modernistům. Použití odhalený beton na fasádách budovy jakoby u nás stále nepatřilo do běžného repertoáru současné architektury a konfrontování s názory laické veřejnosti pro něj znovu hledáme ospravedlnění a vysvětlení.

Na začátku letošního roku skončily poslední práce na lité betonové fasádě divadla. Teprve osobní kontakt s metodou lití „in situ“ dostatečně zostří smysly vnímající syrovou krásu tohoto materiálu. Jsem přesvědčen, že až nezprostředkovaný zážitek z celého technologického cyklu vzniku železobetonové konstrukce od jejích základů po fasády umožní plně vnímat pohledový beton jako jedinečný architektonický materiál. Zdánlivým paradoxem je, že to, co může být ostatními vnímáno jako rušivý element či kaz, stává se pro poučeného diváka čitelným znakem dokumentujícím vznik konstrukce, znakem popisujícím názorně celou technologii procesu jejího vzniku. Těchto znaků můžeme najít a pozorovat hned několik.

Plochu fasády oživuje pravidelný rytmus konkávních kuželů – otvorů po spínacích tyčích. Jemný a pouze při ranním slunci viditelný je dekor tvořený rastrem otisků vrutů fixujících jednotlivé desky bednění, výrazným zdobným prvkem se stávají konvexně vypouklé terče napouštěcích bodů tlakové betonáže. Výskyt shluků kavern rozestých po jinak hladkém až sterilním povrchu nás přesvědčí o tom, že stojíme před zdí odlitou zde, na tomto místě a pouze pro tuto jedinečnou stavbu. Jako vizuálně krásné vnímáme tvary klasické antické architektury a přitom zapomínáme na původní konkrétní konstrukční význam prvků, ze kterých je složena. Tento posun ve vnímání nám budiž paralelou při pohledu na soudobou betonovou architekturu a její tvarosloví – snažme se také v něm nalézt architektonickou estetickou kvalitu.

Dovolte mi několik slov o fenoménu barevnosti betonové fasády. Rozhodnutí barvou odlišit sémantický význam „ochranného betonového krunýře“ stavby od její vnitřní přiznané nosné stěnové konstrukce byl povýtce čistě výtvarný. Můžeme očekávat, že cihlově červený odstín vyvolá divadelní asociace a bude evokovat něco z archetypů divadelní architektury minulých století. Otázka, zdali použít pro fasády divadelní budovy ve hmotě probarvený beton, byla s konečnou platností rozhodnuta během jednoho slunečního zářijového dne v zahradě kavárny Casa das Histórias, při společné návštěvě nás architektů s vedením plzeňského divadla v muzeu malířky Pauly Rego v portugalském Cascais. Fakt, že budova, kterou navrhoval architekt Eduardo Souto de Moura, byla v roce 2011 oceněna Pritzkerovou cenou, pro nás bylo jen dodatečným potvrzením správnosti naší volby. Přáli jsme si, aby cihlově červená barva betonu, která nás tolik nadchla v Portugalsku, přinesla neopakovatelnou živost a jedinečnost i fasádám plzeňské novostavby. Netušili jsme, jakými všemi pochybami a útrapami budeme muset projít, než se po dlouhých diskusích a opakovaném vzorkování a hledání finálního barevného odstínu dočkáme realizace našeho záměru.

Červené betonové fasády od okamžiku, kdy se zbavily bednění, budily v Plzni pozornost kolemjdoucích. Bohužel v negativním slova smyslu. Přestože se dle mého názoru podařilo docílit dostatečně sjednocujícího barevného odstínu téměř na všech plochách fasád, kritiku vzbudil přírodní charakter a určitá proměnlivost povrchů pohledového betonu. Ironií osudu je, že jsem to byl já sám, kdo v průběhu vzorkování odmítl pokusy o dokonalý naprosto jednolitý, a tudíž i příliš sterilní vzhled povrchu fasády. Kresba letokruhů dřeva nebo žilkování či zrnitost kamene je vnímána jako estetická přidaná hodnota přírodních materiálů. Stejný pohled bychom měli mít na výslednou proměnlivou charakteristiku plochy betonové fasády, na které nechaly svůj otisk faktory jako podnebí, klima nebo mistrovství a um jejich zhotovitelů.

Stavební práce na novostavbě divadla jsou u konce. Do jeho interiérů vstoupilo divadlo, postupně se jich zmocňuje, až jim definitivně vtiskne svého ducha a atmosféru. Také budova po první zimě ztratí svoji křiklavou novotu, postupně vrostle do urbanistického organismu městského centra a nakonec bude cihlová červeň betonových ploch jejích fasád neodmyslitelnou součástí obrazu ulic města Plzně.

akad. arch. Vladimír Kružík
Helika, a. s.

